

2. Shams L., Seitz A. R. Benefits of multisensory learning. *Trends in Cognitive Sciences*. 2008. С. 411-417.

3. Lewkowicz D. J., Ghazanfar A. A. The emergence of multisensory systems through perceptual narrowing. *Trends in Cognitive Sciences*. 2009. С. 465-478.

4. Bahrick L. E., Lickliter R. Intersensory redundancy guides attentional selectivity and perceptual learning in infancy. *Developmental Psychology*. 2000. С. 190-201.

**РОЛЬ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
У РОЗВИТКУ НАВИЧОК СПІЛКУВАННЯ НОРМОТИПОВИХ
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Олександра Шикиринська, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Кошляк Альона, вихователька КЗДО «Веселка»

Лука-Мелешківської сільської ради,

здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Сучасна українська освіта трансформується, впроваджуючи інклюзивний підхід, який передбачає забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей незалежно від їхніх індивідуальних потреб та особливостей. Інклюзивна освіта, де відбувається безпосередня взаємодія між дітьми з різними можливостями, розглядається не лише як механізм підтримки дітей з особливими освітніми потребами (ООП), а й як потужний ресурс розвитку навичок спілкування нормотипових дітей, формування в них соціальних, моральних і громадянських якостей.

Метою статті є теоретичний аналіз ролі інклюзивного освітнього середовища у розвитку навичок спілкування нормотипових дітей дошкільного віку.

Особливої актуальності проблема інклюзії набуває в закладах дошкільної освіти, адже саме в дошкільному віці закладаються основи соціальної поведінки, емпатії, толерантності, здатності до співпраці та прийняття різноманітності. Інклюзивне освітнє середовище створює умови для природного засвоєння дітьми соціальних норм і цінностей через безпосередню взаємодію з однолітками, які мають різні можливості та потреби. Воно змінює філософію освіти, орієнтуючи не на «вирівнювання», а на створення умов для спільного розвитку в різноманітному соціумі.

Інклюзивне освітнє середовище в сучасній педагогіці трактується як система умов, у межах яких забезпечується повноцінний розвиток, навчання та виховання кожної дитини з урахуванням її індивідуальних можливостей і потреб. Згідно з концепцією інклюзивної освіти, середовище має бути гнучким, безбар'єрним, безпечним та психологічно комфортним для всіх учасників освітнього процесу [1, с. 18-20].

Науковці наголошують, що інклюзія змінює філософію освіти, орієнтуючи педагогів не на «вирівнювання» дітей, а на створення умов для спільного розвитку у різноманітному соціальному просторі [2, с. 42]. У цьому контексті нормотипові діти стають активними учасниками інклюзивного процесу, а не лише його спостерігачами.

Інклюзивне середовище в закладі дошкільної освіти охоплює:

- адаптоване предметно-просторове середовище;
- толерантний психологічний клімат;
- партнерську взаємодію педагогів, батьків і фахівців команди супроводу;
- спільну діяльність дітей з різними освітніми потребами.

Розглянемо ключові педагогічні умови розвитку навичок спілкування в інклюзивному середовищі:

1. Створення ситуацій спілкування та співпраці (використання ігор на командну взаємодію, спільних проєктів, що вимагають узгоджених дій, обговорення та пошуку компромісів).

2. Моделювання комунікативних ситуацій (формування позитивного ставлення до різних ситуацій у житті через казки, бесіди, розігрування ситуацій морального вибору, що стимулює діалог та висловлення власної думки).

3. Заохочення дітей до надання допомоги та підтримки одноліткам, що розвиває здатність до співпереживання та ефективної допоміжної комунікації.

4. Створення атмосфери, де кожна дитина відчуває свою значущість і прийняття, що є основою для вільного та безбар'єрного спілкування.

5. Продуктивна співпраця з батьками для узгодження підходів до розвитку комунікативних навичок у різних соціальних контекстах.

Перебування нормотипових дітей в інклюзивному освітньому середовищі позитивно впливає на формування їхньої соціальної компетентності. У процесі щоденної взаємодії з дітьми з ООП дошкільники навчаються співпереживанню, взаємодопомозі, терпимості та прийняттю індивідуальних відмінностей [3, с. 14-15].

Дослідження свідчать, що діти, які виховуються в умовах інклюзії, демонструють вищий рівень емоційного інтелекту, здатність до співпраці та ефективної комунікації [4, с. 67-69]. Такі діти швидше засвоюють соціальні ролі, вчаться розуміти невербальні сигнали, адаптувати стиль спілкування до потреб співрозмовника, проявляють відповідальність та доброзичливість, виявляють ініціативу у спільній діяльності.

Важливим фактором для нормотипових дітей є формування толерантного ставлення до людей з інвалідністю, що в подальшому сприяє зниженню рівня соціальної стигматизації та дискримінації в суспільстві. Таким чином, інклюзивна освіта виконує не лише освітню, а й важливу соціально-виховну функцію.

Ключова роль у формуванні ефективного інклюзивного середовища та розвитку навичок спілкування значною мірою залежить від професійної позиції

вихователя як моделі толерантної поведінки та організатора комунікативного середовища.

Саме педагог є моделлю толерантної поведінки, посередником у взаємодії між дітьми та організатором спільної діяльності. Вихователь має створювати умови, за яких кожна дитина відчуває свою значущість та прийняття в колективі [5, с. 33].

Європейський досвід інклюзивної освіти свідчить про ефективність раннього залучення дітей до інклюзивного середовища. У країнах ЄС акцент робиться на вихованні культури різноманіття та соціальної згуртованості з дошкільного віку [6, с. 21-23].

В Україні інклюзивна освіта активно розвивається, але потребує подальшого методичного забезпечення та підготовки педагогічних кадрів. Водночас практика закладів дошкільної освіти демонструє позитивні результати впровадження інклюзивного підходу, зокрема у сфері розвитку спілкування нормотипових дітей.

Інклюзивне освітнє середовище є важливим чинником гармонійного розвитку спілкування нормотипових дітей дошкільного віку. Воно сприяє формуванню соціальної компетентності, толерантності, емпатії та готовності до життя в різноманітному суспільстві. Успішність інклюзивного розвитку значною мірою залежить від професійної позиції педагога та системної підтримки з боку освітнього середовища.

Перспективами подальших досліджень є вивчення ефективних педагогічних технологій розвитку соціальних навичок та розвитку спілкування дітей дошкільного віку у контексті інклюзивної дошкільної освіти.

Список використаних джерел:

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : Самміт-Книга, 2019. 272 с.
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ : Радянська школа, 2018. 288 с.
3. Шевченко С. В. Соціалізація дітей дошкільного віку в умовах

інклюзивної освіти. *Дошкільна освіта*. 2020. № 3. С. 12-17.

4. Литовченко О. В. Професійна компетентність вихователя в умовах інклюзивного навчання. Харків : Основа, 2021. 160 с.

5 Шикиринська О., Петришина Т. Особливості науково-методичного забезпечення у закладах дошкільної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. 2023. Вінниця : ТОВ «Друк плюс». Випуск 69. С. 100-107.

6. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Inclusive Early Childhood Education. Brussels, 2019. 96 p.

**ВИХОВНИЙ І СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
МУЛЬТФІЛЬМІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ SOFA SKILLS ДІТЕЙ
СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

*Шикиринська Олександра, кандидатка педагогічних наук, доцентка
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

*Кучер Альона, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

Мультфільми є важливим інструментом для формування особистості дитини середнього дошкільного віку. Вони не лише розважають, але й можуть стати потужним засобом виховання та розвитку соціально-емоційних навичок. У цей період діти активно пізнають світ, формують уявлення про взаємодію з іншими людьми, навчаються розуміти свої емоції та керувати ними. Саме тому мультфільми, які містять позитивні цінності, моральні уроки та приклади вирішення конфліктів, здатні сприяти розвитку так званих soft skills – «м'яких навичок», які є ключовими для успішного майбутнього [1].